

АКАДЕМИК, KOZYBAYEV UNIVERSITY ПРОФЕССОРЫ З.С. ТАЙШЫБАЙ - 80 ЖАСТА

Биыл Қазақстан еңбек сінірген қайраткері, академик, филология ғылымдарының кандидаты, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті профессоры Зарқын ТАЙШЫБАЙ жақындары мен достарының арасында өзінің 80 жылдық мерейтойын атап өттеде. Журналистика ғылымының даму процесі оның есімімен тығыз байланысты, және оның еңбектері қоғамның дамуына баға жетпес үлес болып табылады.

Зарқын Сыздықұлыны университет ұжымының атынан осындағы маңызды, айтулы күнмен құттықтаймыз! Сіз бізді жаңа ашылулармен, батыл шешімдермен және қызықты жұмыстармен тағы да үзақ жылдар бойы қуантатыныңзға сенеміз! Сізге зор табыс, жақсылық пен амандақ, ең бастысы - денсаулық, бақыт және үзақ өмір тілейміз!

* * *

В этом году свой 80-летний юбилей в кругу близких и друзей празднует Заслуженный деятель Казахстана, академик, кандидат филологических наук, профессор Северо-Казахстанского университета им. М. Козыбая Заркын ТАЙШЫБАЙ. С его именем тесно связан процесс развития журналистской науки, а его труды являются бесценным вкладом в развитие общества.

От имени всего коллектива университета поздравляем Заркына Сыздыковича с такой важной, знаменательной датой. Мы верим, что еще долгие годы Вы будете радовать нас новыми открытиями, смелыми решениями и интересными работами! Желаем Вам огромных успехов, добра и благополучия, а главное - здоровья, счастья и долгих лет жизни!

Құрметті Зарқын Сыздықұлы!

Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университетінің ұжымы атынан Сіздің 80 жылдық мейретой күнініңге арналған жүреңжарды және ең жылдықтықтауларды қабыл алыныз.

Санаалы ғұмырыныңда ұстаздық, журналистикалық қызметке арнап, қазақ әдебиетінің еркендеуіне зор үлес қосып келесіз.

Білім беру саласының еркендеу жолында адап қызмет етіп, жас үрпақты білім нағарімен сүсіндатып және тәрбиелеудегі ерен еңбектерінің үшін алғысымызды білдіреміз!

Болашак үрпаққа берер құнды мұраңыз берілген тәлім тәрбиенеңіз, жеткен біліктірінің, Тәуелсіз Қазақ елінің көркөюіне қосар қомақты үлесінің, білім алушылардың қанат қатайтудағы еңбектерінің баянды болсын. Жарты ғасыр бойы аяnbай тер төгіп, туған елімізге адап қызмет етіп жүрсіз. Сіздің шекірттерінің әлемнің ақпарат кеңістігінде, Қазақстан Республикасының түкпір-түкпірінде

адал қызмет атқаруда. Болашак үлт азаматтарын қалыптастыратын М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университетінің тыныс-тіршілігі мен ондағы болып жатқан жаңа әмбаптарды насиҳаттауға барынша атсалысканыңзға шекіз алғысымызды білдіреміз.

Табанды еңбек пен ізденістің жемісі болған «Қазақтың ханы Абылай», «Абылай хан», атты туындыларының қырман жүргінен лайықты орнын тапты.

Сіздің Қазақстан өркениетіне қосқан өлшемеусіз енбегінің үрпақ үшін қымбат мұра.

Сізге зор денсаулық, отбасыныңга бақ-береке, иглік пен табыс тілейміз. Өскелен үрпақты тәрбиелеуде енбегінің табысты, барлық бастамаңыз сәтті болсын!

Құрметпен,
Ерлан Нұрлыбекұлы ШҰЛАНОВ,
«М. Қозыбаев аты. СҚУ» КЕӘК
Басқарма Төрагасы - Ректоры

ҰЛГІ АЛАР ҚАСИЕТТЕРІ КӨП ФАЛЫМ

Биыл абайтанушы, абылайтанушы және мағжантанушы ғалым, Қазақстанның еңбек сінірген қайраткері, Қазақстан Жоғары мектебі ҰҒА-ның академигі, өлкетанушы-ғалым, үлт тарихы мен мәдениетінің жоқтаушысы Зарқын Сыздықұлы ТАЙШЫБАЙ ағамыз асқаралы 80 жасқа толып отыр.

Осыған орай, 2022 жылдың 5 мамырында М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті «Қазіргі заманғы журналистика-ның ғылыми-педагогикалық аспектілері» атты халықаралық ғылыми конференция өткізеді. Іс-шараға еліміздің жөне альсі, жақын шетелдерден белгілі ғалымдар, мемлекет және қоғам қайраткерлері, шәкірттері, Солтүстік Қазақстан өңірінің зияялы қауым өкілдері, әріптестері т.б. қатысуы жоспарлануда.

Конференция барысында отандық журналистика саласының өзекті мәселелері, Зарқын Сыздықұлының ғалымдық, журналистік, публицистикалық, адамгершілік, үлтжандылық қырлары жайында тұжырымды ой-пікірлер ортага салынбақ.

Ғұмырнамасына тоқталсақ, Зарқын Сыздықұлы Тайшыбай 1942 жылы 31 наурызда Қарағанды облысы Құ (Қарқаралы) ауданында туған дег күжатта жазылғанымен, нақты күн мамыр айының бірінші жүлдөзі Шығармашылық еңбек жолын 1960 жылы Құ аудандық «Ленин туы» газетінен бастады, аудандық кеңес атқару комитетінде белім менгерушісі, аудандық газет редакторының орынбасары, редактор, облыстық газете белім бастыры қызметтерін аткарды. С.М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университеттің (қазіргі Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ) журналистика факультетін, «Журналистика тарихы» кафедрасын бойынша аспирантурасын тәмамдады.

1992 жылы Е.А. Бекетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеттінде аға оқытуши, журналистика кафедрасының менгерушісі, доценті болып қызмет аткарған.

2000 жылы М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеттінше шақырылды. Университеттің журналистика кафедрасының профессоры, «Журналистика» мамандығын ашып, сол мамандыққа қолдау көрсетіп, қамқоршылық

жасап келеді. Өмірінің жиырма жылдан астам уақытын Солтүстік Қазақстан өңіріне арнаған Зарқын Сыздықұлы, өлкенің тарихы, рухани мәдениетіне қатысты жылдар бойы қордаланған өзекті мәселелерді зерделеумен айналысты.

Әсіресе, Солтүстік Қазақстан өңіріндегі Алаш қозғалысына, Алаш қайраткерлерінің өмірі мен қызметіне қатысты көп ізденіс жасап, құнды ғылыми еңбектерді жарықта шыгарды. Автордың қаламынан туған «Мағжаның Қызылжар», «Сыр сандығым - Қызылжар», «Солтүстік Қазақстан облысы: тарих жөне тағылым» атты еңбектері қасиетті Қызылжар жеріне деген ерекше сүйіспеншілігі мен ададдығын білдіреді.

Алпыс жылға тарта қолынан түспеген зерттеушінің шығармашылығында ерекше маңызға ие болғаны XVIII ғасырдағы Қазақ хандығының тарихы, оның ішінде Абылай ханының өмірі мен қызметін зерттеуі. Академик Зарқын Тайшыбай соңғы жиырма жылдан астам жыл бойы Абылайтану тақырыбымен үзбей айналысып келеді. Ресей мұрагаттарынан бұрын жинаған деректеріне жана көзбен қарап, Абылай ханының тарихи бейнесін көне құжаттар негізінде жаңғыруда зерттеушілік үшшан-төңіз енбегі бар. Күні кешеға Солтүстік Қазақстан қауымына абыз ағамыздың сүбелі енбегі «Абылай хан тарихы» атты үш томдық ғылыми енбегінің тұсаукесерін өткіздік.

Сонымен қатар, Зарқын ағамыздық Абай

мен Мағжан туралы кесек-кесек ғылыми еңбектерін, қазақ тарихына байланысты терең мәнді монографиялары мен макалаларын оқырман қауым жақсы біледі. Бұл ғылыми зерттеулерінің үлттық рухын көтеріп, нағызын оятатында маңыздылығы жоғары.

Бүгінгі күні қадірлі Зарқын ағамызben қоян-қолтық қызмет жасап жатқаныма қуаныштымын. Адами тұрғыдан, ғалым ретінде Зарқын Сыздықұлынан үлті алар бойында жақын қасиеттер ете көп.

Зарқын Сыздықұлына зор денсаулық, амандық, ігілік пен табыс тілейміз, ғұмырлы болызы!

**Ақмарал Госманқызы ҰБЫРАЕВА,
«М. Қозыбаев ат. СҚУ» КЕАҚ
Басқарма төрагасының - Ректорының
кеңесшісі, профессор, тарих
ғылымдарының докторы**

ды жәдігерлер жайлы жинақтардың жарық көруіне, ойы үшкір, қаламы жүйірік журналистерді тәбиелеп, олардың шеберлігін шындауға атсалысып келесіз.

Сіздің журналистердің даярлау ісіндегі құнды еңбектеріңіз қазақ еліне ғана емес, алыс-жақын шетелге таныс әрі көзі қарақты оқырманың, қатарлас әріптестеріңіздің тарапынан лайыкты ез бағасын алды.

Қанатыңыз талмай, қаламыңыздан тың шығармалар туындал, талантты журналистерді түлетіп, қажыр-қайратыңыз арта берсін!

Сізге ұзақ ғұмыр, зор денсаулық, қажынmas қайрат, отбасыңызға амандық пен ортаймас несібе-дәүлет тілеймін!

**Күрметпен,
Айдын Тоқтарұлы ҚАБДҮЛДИНОВ,
Солтүстік Қазақстан облысы
Полиция департаментінің бастығы
полиция полковнегі**

ВСЕ МЫ С ГОРДОСТЬЮ НАЗЫВАЕМ ЕГО СВОИМ УЧИТЕЛЕМ

3.С. Тайшыбай - новатор по жизни, пионер по складу характера. Во многом первопроходец, как ледокол, идущий впереди, пробивающий рутину и шагающий в неизвестность. Он закладывал прочный фундамент во многие начинания в журналистике, педагогике, науке, умело подбирая и объединяя вокруг себя единомышленников.

Как правило, общее представление о человеке складывается не только при чтении его научных трудов, книг, но часто - из разновременных эпизодов, встреч, личных отношений, мнений даже очень разных людей.

Вот лишь один штрих из его творческой биографии.

Когда в 1977 году в целях развития региона и выполнения продовольственной программы СССР решением руководства республики на юго-востоке Карагандинской области был создан новый район - Талдинский, с многообразной инфраструктурой: семь совхозов овцеводческого, мясомолочного, зернового, коневодческого направлений, а также крупное промышленное предприятие цветной металлургии - Карагайлинский горно-обогатительный комбинат, Кентобинское месторождение железных руд, большое количество объектов социального назначения, именно ему было доверено создать и возглавить районную газету «Шыбыла-Восход», выходившую на казахском и русском языках.

Задача - далеко не из лёгких.

3.С. Тайшыбай, будучи уважаемым и авторитетным в области человеком, много и толково выступал как в прессе, так и на форумах разного уровня, отстаивая интересы и региона, и газеты. Он за рекордно короткий период сумел поставить дело так, что новое периодическое издание стало трибуной, которая предоставлялась разным категориям населения, как руководителям района, так и рядовым труженикам.

Газета пролагала себе дорогу по целине - не было ни опыта, ни традиций прошлого, ни квалифицированных кадров. Тем не менее, новый печатный орган не просто получил жизнь, уже с первых номеров он отличался содержательным характером, интересным, грамотным, оперативным освещением жизни района, поддерживал своих читателей добрым словом, хорошей новостью. От материала к материалу коллектив набирался опыта, рос профессионально. Пробовали писать и остросоциальные критические материалы, фельетоны, что в тот период требовало определённой смелости и отваги, поскольку в ряде случаев расценивалось как некая дерзость.

С той же энергией и энтузиазмом, с какими советские люди поднимали народное хозяйство, вели строительство важных объектов, учили подрастающее поколение, журналисты, вдохновляемые редактором Тайшыбай, в нелёгких условиях делали

Память человеческая избирательна. С годами многое забываеться, но тех людей, которые оставили глубокий след в душе и сердце, забыть нельзя.

Один из них - Зарқын Сыздыкович ТАЙШЫБАЙ. Известный в стране журналист, видный учёный, чьё имя знают далеко за пределами Казахстана, замечательный педагог, ставший Учителем для многих поколений журналистов. Величина. Человек, ищущий и не желающий останавливаться.

свою газету.

Сегодня это история. Не перестают удивляться силе воли и ума, организаторским способностям Заркына Сыздыкова, который на пустом месте сумел создать печатное издание, а несколько позже ещё и организовать радиовещание в районе, воспитать и сплотить молодой коллектив, которому под силу было в мороз и в пургур, в весеннюю распутицу и в летний зной, находясь в центре кипучих событий, без сотовых телефонов, без Интернета и пейджера, оперативно информировать своего адресата о злободневных событиях района, области, страны и мира.

И ёщё о Тайшыбай-новаторе. Он ощущает дыхание Времени. Нередко его инициативы обгоняют размеренный ход событий.

В сложные годы обретения независимости нашей страны ему первому пришла мысль о создании в Карагандинском государственном университете кафедры журналистики. С нуля. Не имея базы. Не имея кадров. Идею, к счастью, поддержали, но вся тяжесть создания нового подразделения факультета легла на его плечи. Совсем не было учебников. Карагандинские журналисты помогли собрать небольшую библиотеку из тех книг, по которым они учились сами. Благодаря общим усилиям собрали большой шкаф методической литературы, полезной и студентам, и преподавателям. Мы стали создавать

собственные учебные программы.

Сегодня уже и представить трудно, как в это нелёгкое во многих отношениях время Зарқын Сыздыкович с надёжным и чрезвычайно ответственным коллегой, талантливым журналистом Ермеком Балташевым умудрялся организовать учебный процесс. Нам приходилось, как по крупицам, собирая и самим составлять учебные программы, оформлять многочисленную документацию, продумывать методику преподавания, вести занятия, нередко наталкиваясь на непонимание маститых коллег по факультету, недоверчиво наблюдающих за тем, куда приведёт это сомнительное, на взгляд скептиков, начинание.

Зарқын Сыздыкович пользовался любым случаем, чтобы, благодаря своим связям и организаторским способностям, привлечь для чтения лекций, для беседы со студентами своих единомышленников, любого, компетентного в этой области специалиста, часто без опыта педагогической работы.

Известно, что журналистика - особая, специфическая учебная дисциплина, стоящая на грани теории и практики. Следовало сформировать концепцию подготовки кадров, исходя из условий новых казахстанских реалий.

(Продолжение на стр. 4).

ВСЕ МЫ С ГОРДОСТЬЮ НАЗЫВАЕМ ЕГО СВОИМ УЧИТЕЛЕМ

(Окончание. Начало на стр. 3).

Студентов сразу надо погружать в практику, учить писать материалы в разных жанрах, для разных по формату изданий. Это великолепно и делали маститые журналисты, корифеи своего дела: Валерий Могильницкий, Владимир Рыжков, Магауя Сембай и другие, кто, согласно расписанию занятий, приходил к студентам из управления Зака.

Но была и другая сторона вопроса, о которой хорошо знают и к чему, как к данности, давно привыкли все преподаватели вуза: составление разного рода документации, отчётов, заполнение многочисленных журналов и т.п. Не всегда получалось у практикующих журналистов, многие из которых были руководителями изданий, вовремя приходить на занятия или вообще приходить в тот день, когда нужно. Конечно, всё это не нравилось руководителям факультета.

Вспоминаю, каким мрачным нередко приходил наш заведующий с очередных советов факультета, где ещё не вставшая на ноги кафедра подвергалась нещадной критике - всегда находилось, за что нас по-журиить. Всю сложность, а порой и драматизм обстановки он пропускал через себя. Никогда не жаловался, не обвинял неопытный коллектив и не опускал руки. Очень нелегко было ему с нуля создавать кафедру и руководить ею, когда не было кадров, да и, как сейчас понимаю, не было особой поддержки.

К счастью, из Казахского государственного университета были направлены две очень способные, хорошо подготовленные выпускницы факультета журналистики: с

казахского отделения - Мейрамхан Жапек, с русского - Татьяна Голубцова. Это, безусловно, спасло положение.

Мудрость и блестящие организаторские способности Заркына Сыздыковича Тайшыбай помогли кафедре выжить и встать на путь развития.

Сегодня об этих сложных годах становления мало кто вспоминает. Кафедра, которую в народе продолжают называть детишем Тайшыбай, успешно преодолела переходный возраст, и уже скоро мы будем отмечать её тридцатилетие.

Каждый, кто хоть немного знаком с профессором Тайшыбай, кому довелось с ним общаться, кому посчастливилось быть его другом или коллегой, всегда ждёт очередной встречи с ним.

Заркын Сыздыкович - универсальный журналист, которому одинаково хорошо удаются и срочные репортажи, и искромётные фельетоны, и пространные статьи об искусстве. Он талантливый учёный, исследователь отечественной истории, автор многих книг, которые помогают учиться многим поколениям студентов и магистрантов.

Уже сегодня его труды составляют золотой фонд литературы и журналистики.

Какую бы работу он ни выполнял, какую бы должность ни занимал, всегда делал это профессионально, с полной самоотдачей, завоевывая заслуженный авторитет и глубокое уважение среди друзей и коллег.

Не устаю восхищаться и другими талантами Зака. Он вдохновенный оратор, блестящий публицист, одинаково великолепно чувствующий красоту и родного, и русского слова. Безупречный эрудит. Немного ро-

мантик. Радуется успехам друзей и коллег. Не терпит равнодушия и серости.

В медиасообществе страны его глубоко уважают как настоящего профессионала, человека энциклопедических знаний, который дал путёвку в жизнь не одному поколению журналистов. Главный капитал - это многочисленные ученики, которые сегодня работают во всех средствах массовой информации Республики Казахстан и за её пределами. Среди воспитанников - журналисты с мировыми именами, руководители ведущих СМИ, политики. А Зака остаётся таким же внимательным, ироничным и остроумным наставником.

Все мы с гордостью называем его своим Учителем.

Неустанный труд по воспитанию молодых журналистов, становлению мастеров СМИ, научная деятельность отмечены многими государственными и международными наградами и премиями.

Многие годы по жизни с ним идёт его муз творчества, его обаятельная супруга Гулечка, которая не только вдохновляет, поддерживает многочисленные начинания, она и сама полна идей и обладает многими талантами.

Стремительно летят годы. Сменяются поколения. Заркын Сыздыкович неизменно молод, полон творческих сил и энергии. Пусть так будет ещё долго!

Пусть каждый новый деньносит радость, счастье и любовь!

**Вера Тукеновна АБИШЕВА,
профессор Карагандинского
университета им. Е.А. Букетова,
доктор филологических наук**

ТҰҒЫРЫ БИК ҰСТАЗ

Елімізге танымал академик, М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университетінің профессоры, Қазақстанның еңбек сінірген қыраткері Заркын Сыздықұлы ТАЙШЫБАЙДЫҢ отандық журналистиканы дамытуға қосқан ерен үлесі өлшеусіз. Шеберліктің, білігірліктің, қарымдылықтың үлгісін танытқан ардагер тұлға көпке үлгі, қоғамға қадірлі.

2001 жылы Қарағандыдан бізге қарай көш түзеп, университетімізде қазақ тілді журналистерді дайындайтын орта қалыптастырылды. Үйімдастырушылық қызметінен бөлек, ғылым мен білім беру жүйесінің де ауыртпалығын бір адамдай көтеріп, 400-ден жоғары білікті де, білімді шәкірттер тәрбиелеп, ғылыми ізденістерінің негізінде 100-ге жуық материал дайындал шыгарды.

«Ұстазы мықтының - ұстанмы мықты», дегендегі оның тәрбиесінен өткен жас журналистердің көбі бүтін БАҚ саласының танымал мамандары, ел тұлғалары. Соңғы жыларда жылдың ішінде оның қоластынан ұшып шыққан солтүстікқазақстандық журналистердің езі қаншама.

«Qazaqstan» ұлттық телеарнасының директоры Е.Б. Тоқшалық, «Қызылжар-Ақпарат» баспасының бас редакторы Е. Амантай, «МТРК» шеф-редакторы Д. Гизатова, «Мәдениет саласының үздігі» атанған Ж. Жұпархан, «Первый-Северный» телеарнасының бас редакторы Н. Алина тағы да басқа шәкірттері шебер менгерген тәлімдерінің арқасында биік шындардан көрініп жүр.

(Соны 8-бетте).

ҚЫЗЫЛЖАРДЫң СЫРЫН Да, ШЫНЫН Да АШҚАН ҒАЛЫМ

Әркениетті ұлт, ең алдымен, тарихымен, мәдениеті мен, ұлтын ұлықтаған ұлы тұлғаларымен, әлемдік мәдениеттің алтын қорына қосқан үлкенді-кішілі үлесімен мақтанады. Солардың қатарында кеңестік кезеңнен бастап қазақтың шыныайы ақиқат тарихын жасап келе жатқан - шығыстанушы-ғалым, филология ғалымдарының кандидаты, профессор Зарқын ТАЙШЫБАЙ.

рылған әдеби, тарихи, ағартушылық міндетті жүктелген реєсми органдардың арнайы құрган үйімбы болып шықты. «Алқа» дег ат қойып Сібір өңіріндегі қалың қазақ қауымын Қазақстанда болып жатқан құбылыстармен таныстыру міндетtelген. «Сыр сандығым,

Өркениетті үлт, ең алдымен, тарихымен, мәдениеті мен, үлттың ұлықтаған ұлы тұлғаларымен, әлемдік мәдениеттің алтын қорына қосқан улкенді-кішілі үлесімен мактанады. Солардың қатарында кеңестік кезеңнен бастап қазақтың шынайы ақиқат тарихын жасап келе жатқан - шығыстанушы-ғалым, филология ғалымдарының кандидаты, профессор Зарқын Тайшыбай

Ағамыз әдебиетті, тарихты қалай жазу керек екендігін көрсөтпі те, үйретпі те жүрген ғалымдардың бірі. Студенттерге дәріс оқыумен қатар, көп жылдар бойы этномәдени зерттеулер жүргізетін ғылыми орталығының басқарушысы.

Академик Манаш Қозыбаевтың М. Ауезов туралы былай айтқан сөзі бар: «Алайда заманаға, уақытқа тарихи көзқарассыз болуы мүмкін емес. Шын мәнінде М. Ауезов жазушылықта тарих арқылы барды». Зарқын Сыздықұлы туралы керісінше айтуға болады: «ол жазушылық арқылы тарихқа келді». Өйткені ғалым тарихи тақырыпта жазылған туындылары арқылы зерттеуши, тарихшы екендігін қауымға танытты.

Зарқын Сыздықұлының өлкелік тарих тақырыптарына арнаган еңбектері көп. Олардың ішінде ерекше атап кететін «Сыр сандыым, Қызылжар». Кітаптың оқырман қауымға тиғизер пайдасы сәсіз, өйткені «Халық тарих толқынында» атты мемлекеттік бағдарлама бойынша Қазақ даласының әр аймағының тарихын әлі де терең зерттеу мәселесі біздерге міндеттеленіп отыр.

Кіріспе сөзінде автор «Баға жетпес қазыналар өз өлкенің, қалаңның, ауылыш-

нын, руын мен атаңың тарихында жатыр» деген сөзбен ғылыми еңбегінің басты мак-сатын атап өткен. Мениң ойымша, кітап автордың елке тарихы туралы жан сырсы, Қызылжардың сырын емес өз жүргегінің де сырын айткан сиякты.

Негізі әдебиет пен тарих егіз, оның дәлелі Алаш туын көтеріп отырган ұлы зиялышарымыздың өмірі. Әдебиет, тарих, саясат салапарында бір мезгілде қызымет еткен тұлғалардың қалдырыған мұрасын зерттеу жағеттілігі осыған байланысты.

Қазақстанның XX ғасырдың басындағы «Ақтандактарын», ақиқаты ашылмagan тарихын зерттеу үлкен жауапкершілік. Монографияның бірнеше тараулары 1917-1921 жж. арасындағы елкемізде болған саяси билікке құресіне, атқару билігінін тарихына арналған. «Автономия кімдік?» «Қызылжардағы жаңа билік» «Петропавл үлт отауы» деп аталатын тарауларда осы тарихи оқигалар егжей-тегжейлі баяндалған.

Кітаптың көсібі тарихшыларға тағы да бір тиғізер пайдасы - оның деректік базасы болып табылады. А. Байтұрысновтың «Ленингге хаты», «Алаш ұлына» Үндеуінің мәтіні, Қоянды жәрменкесінде жазылған петиция т.б. монографияда жарияланған құжаттардың мәтіндегі өте құнды болып табылады.

Бұрынғы таныс материалдарға жаңаша қәзқараспен қарау үшін архив қоймасын актаратура тұра келді. Мысалы, тарихи фактілерге тоқталсақ, Кезінде Алаш зиялдырына «Алқа» деген контреволюциялық үйім құрды деген айтып тағылған. Сөйтесек ол кезінде Сібір ревкомның жаңында құ-

Қызылжар» атты кітапта сол үйімнің бағдарламасымен тақысу мүмкіндігін алдық. Автордың кәсіби тарихшыларға жасаған тағы да бір жаналығы деп қабылдаймыз.

Эр тарихшы фалымның екі арманы бар: мұрагат корларын терең зерттеу және туған елкеннің тарихын зерттеп насихаттау. Монографияда осы екі ғылыми мақсаттар іске ассырылған.

Өлкеміздің жаңа есімдерін ашу, олар тұралы архивтік деректерді ғылыми айналымға енгізу - зерттеуші Зарқын Тайшыбайдың негізгі мақаттарының бірі болып табылады. Өзіміздің өлкемізде туып-есіп, қызмет еткен тұлғалар қатарына Жұмағали Тілеулин - қазақ мұғалімдерді даярлау ісін ұымдастыруышы, Ержанов Бибатыр «Оқуға махаббат» кітабінің авторы, Жанызқаш Жәнібеков «Бостандық туы» газетінің уақытша редакторы қосылды. Олардың есімдерін тарихқа қайтарып әділ баға беруге алғашқы калам жасалды.

«Сыр сандығым, Қызылжар» монографиясы езінің терең тарихи-философиялық психологиялық шыныайы сырларымен қымбат. Тарихшылар әүлеті бұл еңбекті өлкеміздің, Отанымыздың тарихына қосқан сүбелі улес деп біледі.

Зәуре Кенесқызы ҚАРТОВА,
М. Қозыбаев ат. СҚУ
«Рухани жаңғыру» әлеуметтік-
гуманитарлық зерттеулер
институтының директоры, тарих
ғылымдарының кандидаты

ҒАЛЫМНЫҢ ШЫГАРМАШЫЛЫҚ МҰРАСЫ

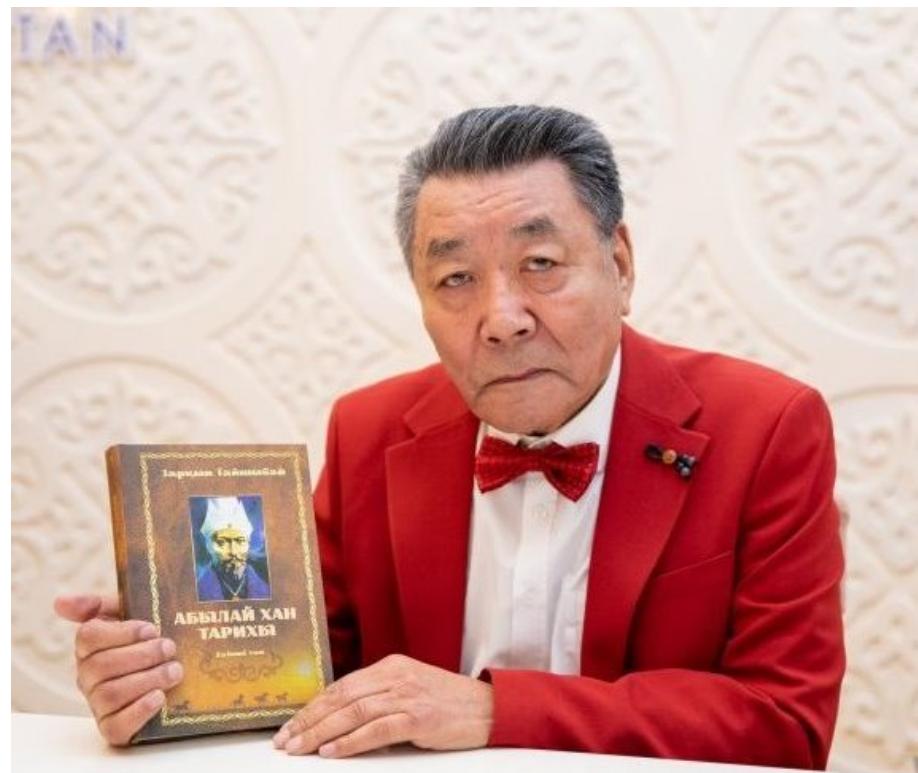
Қазақстан білім беру саласының Құрметті қызметкері, Қазақстанның Құрметті журналисі, Республикалық жоғары оқу орнының үздік оқытушысы, Қазақстанның Еңбек сінірген қайраткері, филология ғылымдарының доценті, СҚУ профессоры Зарқын Сыздықұлы ТАЙШЫБАЙ - қазақ журналистикасы мен тарихына сұбелі үлес қосқан, тарихи-танымдық этно-мәдени тақырыптарға бара білген, қазақ журналистикасы тарихына қатысты еңбектері ғылыми қауымға көнінен мәлім, көрнекті тұлға.

XXI ғасырдың басындағы көптеген көрнекті қазақстандық зерттеушілер тарих ғылымының дамуына баға жетпес үлес қости. Олардың арасында Қазақстандағы этнографиялық ғылымның қалыптасуы мен дамуына елеулі үлес қосқан Зарқын Сыздықұлы Тайшыбайды атауға болады. Алайда оның ғылыми қызығушылықтары әлдеқайда кең болды. Қазақтың ұлы данасы Абайдың, жерлесіміз Мағжанның, тарихи ірі тұлға Абылайдың портретін жасап ұлышығы мен бірегейлігін атап өтті. Журналистика, этнография - оның ғылыми қызығушылықтарының тізбесі осындаид. 3. Тайшыбайдың зерттеу еңбектері қазақ халқының салт-дәстүрін, тарихи санаасын, ұлттық мұра мен идеяларын, сондай-ақ идеялары-тақырыптық бағыттары мен журналистік құндылықтарды, XX ғ. басындағы қазақ журналистикасының принциптерін жаңыртуға бағытталды. Бұл, біріншіден, 1937 жылы құғын-сүргінге ұшыраған қазақ зиялышарының (А. Байтұрсынұлы, А. Бекейханов, М. Дулатов, Г. Қарашев, Е. Буйрин және т.б.) оналтуына қосқан үлесімен және олардың шығармаларын Тәуелсіз Қазақстанның азаматы ретіндегі жаңа көзқараспен саралау, екіншіден, қазақ журналистикасының тарихын қайта жазу барысында сабактастықты қалпына келтірумен байланысты.

2000-2019 жылдар аралығында 3. Тайшыбай табандылық пен тезімділіктің арқасында журналистика және өзге де салалардың дамуы бағытында еңбек еткен ғалымдардың бірі десек артық айтпаған болармыз. Әдебиет, тарих, әлеуметтану, журналистика арасында пәнаралық байланысты ескерсек, ғалымның тарихи тақырыпқа да жүйгінің жөні бар. Айтальық, Алаш көсемдері туралы төрөн зерттеу мақалалары, тарихи-публицистикалық еңбектері пайда болды. Ғалымның зерттеулеріне зиялды қауым оң баға беріл, өз пікірлерін де білдірген.

«1971 жылы журналистика мәселелерін зерттеу» бойынша бүкілодақтық конференция өтеді. Оның материалдары «Искусство публицистики» деген екі томдық кітап болып шығарылады. Соның ішінде Одақтық белгілі ғалымдар мен бірге Заканың да зерттеуі жарияланған. Оның «Рахымжан Дүйсенбаев кім?» деген ғылыми мақаласын Алматыдан 1971 жылы шықкан «Журналистика» атты кітаптан кездестірдім. Ал ол заманда Алаштың ардактылары туралы сөз қозғаудың өзі қауіті болатын. 3. Тайшыбай үстазы Қ. Бекхожин-нің нұсқауымен ұлтжанды қазақ қаламгерлерінің еңбектерін сол кездің өзінде ғы-

маған жақын болатын жөні бар. Осы түрғыда З. Тайшыбайдың республикалық баспасөз бетінен көрінген «Мұхтар Өуезов өмірінің бір кезеңі», «Қазақстан қазақсыз қалмасын», «Мұхтар Өуезовтің жаңайқайы» сияқты деректік құны бағалы мақалалары екінші бірінің қолынан келе бермегенін де айтуға тиіспін. Автор біліп

лыми айналымға енгізіп, батылдық көрсеткен болатын. Профессор З. Тайшыбайдың Абайтану, Алаштану, баспасөз тарихы салаларынан жазған еңбектері туралы ауыз толтырып айттық. Соларға Мағжан ақынның өмірі мен қызметін таза архив деректері негізінде зерттеп, насиҳаттағанын қоспасақ, ақиқатқа қиянат. Кейін Мағжан елінде жүріп, біршеті Қазан, бір шеті Мәскеу мен Тәшкентте жатқан материалдарды жинап, Қызылжар архивіндегі құжаттармен байытқан «Мағжанның Қызылжары» монографиясы қайраткер ақын туралы әр қазақтың түсінігін көнектітті. 1918 жылы Қызылжарда шығып тұрған «Жас азаматтан» бастап, «Кедей сөзі», «Бостандық туы» газеттерін қолымен құрып, тамаша көсемсөз үлгілерін берген Мағжан туралы одан бұрын ешкім жазбаган. Мағжаның уақыт пен ортага көзқарасы, ұлтшылдық болмысы, қоғамдық-саяси ұстанымы, әуелі Міржақып Дулатовтың ықпалымен қалыптасты деген зерттеушінің дәлел-тиянағы берік. Бұл - төрөн зерттеу, салыстыра, тексере жасалған байlam екеніне көзіміз жетті. Өзіміз де өуезовтанушылар санатынан болған соң, бұл профессордың Мұхтар Өуезовтің өмірі мен шығармашылығына байланысты жазған-сызғандары, өсіресе,

жазады, қаза тексеріп, өзінен бұрын айтылмады-ау деген буындарға салмақ сала, оқырманының ойын қозғап жазады. Былтыр баспасөзде көрінген «Алаш қайраткерлері Сталиннің қабылдаудауда» деген мақаласының өзі неге тұрады. Оның шығармашылығына тән осындағы қасиеттері ерекше», - дейді профессор Б. Жақып.

1985-87 қайта құру, аштық заманында шындықты айтар құн туғанда, 3. Сыздықұлы демократтық журналистиканың көшін бастап, қоғам өміріндегі қүйіп тұрған мәселелерді, мысалы, қазақ тілінің мүшкіл халін, қазақ мектептерінің аздығын қаймықлай көтерді. Ұлт теңіздігін, қазақ мәселесін шүркірата жазды.

«1986 жылы желтоқсан көтерілісін ашық қолдан, жинальстарда сөз сөйлеміді, партия мен үкіметтің ұлт саясатын бүрмелап отырғанын, мына көтеріліс сол әділет-сіздікке қарсылықтың көрінісі екенін жасылған жоқ. Әлі есімде 1987 жылы соңғы қолжазба мақаласын маған тастап кеткен. Тақырыбы: Жалаңтәс батыр. Қалжан және Бекетов. 18 ғасырда басқыншыларға қарсы күрестен атақты Қаз дауысты Қазыбек бидің қүйеу баласы Жалаңтәс батырдың басына ескерткіш қою туралы ұсыныс айтылған. Мақала бірқатар уақыт жатып қалды да, Нұрмұқан Оразбеков редактор

боловп келген соңғана, «мәдениеттіліктің белгісі» деген тақырыппен шықты», - дейді Қазақстан Журналистер Одағы сыйлығының лаураеаты, журналистика ардагері Гүлсім Оразалықзы.

«Қызылжар нұры» газетінен «Өлкө тарихын білгір зерттеуші» деген тақырыппен көлемді мақаласы шықты. Мақалада XIX-XX ғасырлардағы Алаш көсемдерінің өзекті мәселелерін зерттеп, қазақ баспасөзінің қалыптасуы мен дамуының тарихына мол тың зерттеу нәтижелерін қүйғандығы туралы баяндадады. Галым: «Өлкетану ісі мәдениет құрылымының негізгі тармақтарының бірі ретінде әр адамды тарихи қазыналардың тағдышына құрметпен қарастыруға тәрбиелейді. Бага жетпес қазыналар әр өлкенің, қаланың, ауылың мен атаңың тарихында жатыр. Демек, ұрпақ жағастырылғанда деңгелесін десе, әжелеріміз берілген мәліметтерге қарап «Есіл даласы» газеті қазақ зерттеушілерінің назарынан қалып отырган деген тұжырым жасалады. Бірінші бетке В.Я. Поляков деген дәрігердің сиркеттіктерге қарап шығарылған. Қазақ, татар тіліндегі материалдар ушинші санынан бастап, әр бетте көріне бастайды. Алайда, газет шығарушылары бұл жолда қындықтар көргенге үқсайды. «Есіл даласы» ушинші санында «...Баспахана тұрақты жұмысқа мұсылмандар әріп териушілердің шақырғанын» жария етті. Газет бетінде «Күн тәртібіндегі мәселелер» деп аталатын айдарда (жергілікті өзін өзі басқару билігіне өкілдер) сайлауға дайындық жұмыстары туралы ақпараттарды көздестіруге болады. Демек, ғалымның газетті зерттеу деректерінің негізінде «Есіл даласы» басылымы сол өнірдің саяси-қоғам, әлеуметтік-экономикалық жағдайын қамтып отырган деп толық айтады. Зерттеуші «Ишим даласы» газеті туралы тың деректердің жағында шығарды. Айта кету керек, сөз болып отырган басылымнан взғе «Солтүстік Қазақстан облысының баспасөзі тарихы» деп аталатын монографиясында «Қазақ» газеті, «Дала уалаяты», «Түркістан уалаяты» басылымдары туралы бірқатар деректер берілген. Қазіргі таңда қазақ баспасөзі тарихының зерттелуіне қомақты үлес қосқан ғалым З. Тайшыбайдың тұжырымдарына соқтай ету мүмкін емес. Осылайша мақалада ғалымның өлкеміз туралы архивтен тапқан тың деректерін сәйкестендіру, санаға қонымында тұжырым жасауды оның зерттеулерінің мәні мен маңызы ашылады.

Тынымсыз зерттеу еңбектерімен қатар елдің саяси-әлеуметтік, экономикалық салаларында болып жатқан өзгерістер мен өзекті мәселелерден тыс қалып көрген жоқ. Облыстық, қалалық, аймақтық, республикалық көлемде әтіп жатқан дөңгелек үстелдерде баяндамалар оқып, керек жерінде ой пікірімен белсіп, тиімді ұсыныстар айтатыны тағы бар.

«Малшиға да жалшы керектің кері» деген тақырыппен З. Тайшыбайдың «Етімен Қазақстан» республикалық газеттің меншікті тілшісі Әмір Есқалиға берген сұхбаты жарық көрді. Онда Зарқын Сыздықұлы Солтүстік әнірде журналист мамандарды даярлау мәселелері, Мажжанды зерттеудің мәні, қазақ тілінің бүгінгі жағдайы туралы өткені мен бүгінгі жа-

жұрты оның итілітін қалай көрді деген сұраққа, «Есіл даласының» 1913 жылғы 23 наурыздағы бірінші және 1 сәуірдегі екінші санындағы ақпарат жауап бергендей. Газеттің бұған дейін зерттеуден тыс қалу себебін де анықтап көрген. Осы жылы шыққан газетке редакторы «С. Воронков, К.Ф. Яворскийдің қолы қойылғаны, «бірінші саны 1913 жылы 23 наурызда орыс тілінде шығарыла бастаған газеттің екінші санында орысша «Ишимская степь» деген атауының астында арап әліпбімін «Ишим даласы» деп ойдырып жазылған клише берілген. Осылайша орыс тілінде берілген мәліметтерге қарап «Есіл даласы» газеті қазақ зерттеушілерінің назарынан қалып отырган деген тұжырым жасалады. Бірінші бетке В.Я. Поляков деген дәрігердің сиркеттіктерге қарап шығарушылары бұл жолда қындықтар көргенге үқсайды. «Есіл даласы» ушинші санында «...Баспахана тұрақты жұмысқа мұсылмандар әріп териушілердің шақырғанын» жария етті. Газет бетінде «Күн тәртібіндегі мәселелер» деп аталатын айдарда (жергілікті өзін өзі басқару билігіне өкілдер) сайлауға дайындық жұмыстары туралы ақпараттарды көздестіруге болады. Демек, ғалымның газетті зерттеу деректерінің негізінде «Есіл даласы» басылымы сол өнірдің саяси-қоғам, әлеуметтік-экономикалық жағдайын қамтып отырган деп толық айтады. Зерттеуші «Ишим даласы» газеті туралы тың деректердің жағында шығарды. Айта кету керек, сөз болып отырган басылымнан взғе «Солтүстік Қазақстан облысының баспасөзі тарихы» деп аталатын монографиясында «Қазақ» газеті, «Дала уалаяты», «Түркістан уалаяты» басылымдары туралы бірқатар деректер берілген. Қазіргі таңда қазақ баспасөзі тарихының зерттелуіне қомақты үлес қосқан ғалым З. Тайшыбайдың тұжырымдарына соқтай ету мүмкін емес. Осылайша мақалада ғалымның өлкеміз туралы архивтен тапқан тың деректерін сәйкестендіру, санаға қонымында тұжырым жасауды оның зерттеулерінің мәні мен маңызы ашылады.

Тынымсыз зерттеу еңбектерімен қатар елдің саяси-әлеуметтік, экономикалық салаларында болып жатқан өзгерістер мен өзекті мәселелерден тыс қалып көрген жоқ. Облыстық, қалалық, аймақтық, республикалық көлемде әтіп жатқан дөңгелек үстелдерде баяндамалар оқып, керек жерінде ой пікірімен белсіп, тиімді ұсыныстар айтатыны тағы бар.

«Малшиға да жалшы керектің кері» деген тақырыппен З. Тайшыбайдың «Етімен Қазақстан» республикалық газеттің меншікті тілшісі Әмір Есқалиға берген сұхбаты жарық көрді. Онда Зарқын Сыздықұлы Солтүстік әнірде журналист мамандарды даярлау мәселелері, Мажжанды зерттеудің мәні, қазақ тілінің бүгінгі жағдайы туралы өткені мен бүгінгі жа-

дайын салыстыра отырып ой толғаган.

М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеттің профессоры Зарқын Тайшыбайдың «Айқын» газетінде «Абылай ханды аңыздан арашалап алдым» деген атпен сұхбаты берілген. Макала Абылай туралы татымды деректердің бар екендігіне көз жеткізеді.

3. Тайшыбай Алаш қайраткерлерін зерттеуден бір үақыт қол үзбейді. Профессордың «QYZYLJAR» телеарнасы «Сұхбат» бағдарламасында берген сұхбаты соның бір дәлелі. «Алаштың арысы Мағжан» тақырыбында «Сұхбат» бағдарламасының қонағы болған Зарқын Сыздықұлы «Рухани жаңғыру» мемлекеттік бағдарламасының төңрөгінде халықаралық деңгейде М. Жұмабаевтың 125 жылдығының атап етілуі туралы баяндады. Турік әлемінде жылы М. Жұмабаевтың жылы ретінде жарияланған болатын. Алты Алаштың ардақтысы Мағжанның мерей тойы халықаралық деңгейде атап етілуде. Осы орайда көтеген ғылыми конференциялар өткізілді. Ақынның көтеген елеңдері өзге тілдерге аударылып, талай иғі өстір атқарылды. Жақында Әзіrbайжан елінің Мағжан бабамызың шығармашылығына қызығушылық танытып отырғандығы куанарлық іс. Баку қаласында өткен халықаралық ғылыми-практикалық конференцияда Мағжанның топырағынан барған өкілдер Мағжантандың идеялары мен поэзиясының әр қырынан зерттелуін баяндадық, - деді бағдарлама көрермендеріне профессор З. Тайшыбай.

Зерттеулерінде мұрағат деректерін салыстырумен қатар, әріптестерінің зерттеулеріне де құрметпен қарай отырып салыстырады, таразылайды, ой талқысына салып, логикалық жүйемен тізбектеп ақиқатын іздейді. Деректі эстетикалық таным түсініпен әріп жазған әрбір еңбегі оқырманның қабылдау қабілетін дамытып отырады.

Қазақ баспасөзінің тарихының қалыптасуынан, аймақтық баспасөздің жанрлары мен пішіндері туралы немесе осы өлкенің саяси өмірі, сол тұстағы зиялы тұлғаның шығармашылығы туралы зерттеулер жасалатын болса профессор З. Тайшыбайдың баспасөз тарихы туралы еңбегінің пайдасы тиері хақ. Бул еңбек кейінгі зерттеулердеге жаңа идея беруі, соның ішінде жеке-жеке нысанға айналатын зерттеулер тудыруы ықтимал.

Әшекей Жұмағұлқызы САУРБАЕВА, М. Қозыбаев ат. СҚУ «Журналистика» кафедрасының аға оқытушысы, PhD докторы

«ПАРАСАТ»
газеті

МЕНШІК ИЕСІ:

«Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті» коммерциялық емес акционерлік қоғамы.

БАСПАГЕР:

«М. Қозыбаев ат. СҚУ» КЕАҚ тарих, экономика және құқық факультетінің «Журналистика» кафедрасы.

БАС РЕДАКТОР:
Мырзантай Жақып.

ШЫҒАРУШЫ РЕДАКТОР:
Ерлан Оразов.

РЕДАКЦИЯ МЕКЕН-ЖАЙЫ:

15000, Солтүстік Қазақстан облысы, Петропавл қаласы, Мағжан Жұмабаев көшесі, №6 окуғимаралы, 215 кабинет, «Парасат» редакциясы.

Қайта есепке қою туралы Қазақстан Республикасының Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің 2021 жылғы 19 нарашадағы №KZ73VPY00042947 күелігі берілді.
Газет ай сайын шығады.

Газета
«ПАРАСАТ»

СОБСТВЕННИК:

Некоммерческое акционерное общество «Северо-Казахстанский университет имени Манаша Козыбаева».

ИЗДАТЕЛЬ:

Кафедра «Журналистика» факультета истории, экономики и права НАО «СҚУ им. М. Козыбаева».

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
Мырзантай Жақып.

ВЫПУСКАЮЩИЙ РЕДАКТОР:
Ерлан Оразов.

АДРЕС РЕДАКЦИИ:

150000, Северо-Казахстанская область, город Петропавловск, улица Мажана Жумабаева, дом 114, учебный корпус №6, кабинет 215, редакция «Парасат».

Свидетельство о постановке на переучёт №KZ73VPY00042947 выдано Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан от 19 ноября 2021 года.

Газета выходит 1 раз в месяц.

ТҰҒЫРЫ БИІК ҰСТАЗ

(Соңы. Басы 4-бетте).

Фалым-журналистиқ қаламынан туған монографиялар, ғылыми мақалалар журналистика саласы іліміне қосылған алтын қор, сыбагалы да сүбелі олжа деп белемін.

«Абайтану», «Магжантану» және «Абылайтану» атанды өз алдына бір төбе әнгіме. Фалымның құнды тарихи еңбектері мемлекет тарағынан әр жылдары жоғары бағаланып, қоғам мен елдің рухани байлығын толькытыра түсті.

Қазіргі таңда Зарқын Тайшыбай «Қазақстан білім беру саласының күрметті қызыметкері», «Саңлақ авторы», «Қазақ тілінің жанашыры» және тағы басқа көптеген атақтарға ие. Ойы терең, тілі еткір, айтқанымен жазғаны бірдей, тұра мінезді болмысымен ғалым ағамыз талай жауғар зерттеулерді дүниеге әкелді. Зарқын Сыздықұлы нақты деректерге негізделіп жазылған еңбектері әлі талай үрпаққа рухани да ғылыми азық болары анық.

«Ат тұғын - тай басар». Ұстазының жолын қуып, бүгіндеге елдегі белді журналистердің бірі ретінде танылып жүрген Төлең Тлеубайдің өз тәлімгері туралы айтқан мына пікіріне көліспеуге болмайды:

«Мен өзімнің ұстазымға әкемнен кем карыздар емеспін: әкемнен өмір алсам, ал Аристотельден өмірімді жақсы еткізу туралы білім алдым» деген екен Ескендер Зұлқарнайын. Мен де Ескендер патшаның сөзін қайталағым келеді. Әрі ұстазым, әрі әкем Зақаңнан арлылық пен мейірімділік,

батырлық пен әділдік, адалдық пен қаралайымдылық сияқты асыл қасиеттерді бойыма сіңірдім. Зақаң маған күшімә емес, адаптацияның сіңірдім. Шындықта деген сүйіспеншілікті өмірлік ұстасым етуге баулыды. Сол үшінде үлағатты ұстазымға мәнгілікке қарыздармын!»

Шәкірттің осы бір жүреюжарды пікірінен Зарқын ағаның ұстаздық қасиеттерінің биік екендігін, өмір бойы атқарған ісінің арты жемісті де женісті екендігін көруге болады.

Тұғыры биік күрметті ұстазымыз, Зарқын аға! Кемелінізге құтты қадамызызben абырай отты, сізге және сүйікті де, аяулы ана-мұздай болып, баршамызға қолдау көрсеттіп, әр іс-әрекетімізге дем беріп жүрген асыл апайымызға зор денсаулық, шаттық пен бақытқа толы үзақ ғұмыр тілептім!

Айсулу Жақсылыққызы ШАЙКЕНОВА,

М. Қозыбаев ат. СҚУ
«Журналистика» кафедрасының
менгерушісі, филология
ғылымдарының кандидаты

Қымбатты оқырмандар!

Құрметті Kozybayev University оқытушылар, студенттер мен қызыметкерлері, сіздердің ынтымақтастықта шақырамыз. Бізге жоғары сапалы фотосуреттермен суреттеген қызықты және көрнекті адамдар, өзекті оқығалар туралы әңгімелер, өзекті тақырыптарға материалдарының жіберініздер.

Дорогие читатели!

Уважаемые преподаватели, студенты, сотрудники Kozybayev University, приглашаем вас к сотрудничеству. Присылайте нам свои истории об интересных и выдающихся людях, актуальных событиях, материалы на злободневные темы, проиллюстрированные качественными фотографиями.